

ဘုရင့်နောင်မျိုးနွယ်စုမှဆင်းသက်လာသော
စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသရှိရခိုင်မြန်မာများ
ခွန်သက်တင်ဆန်း

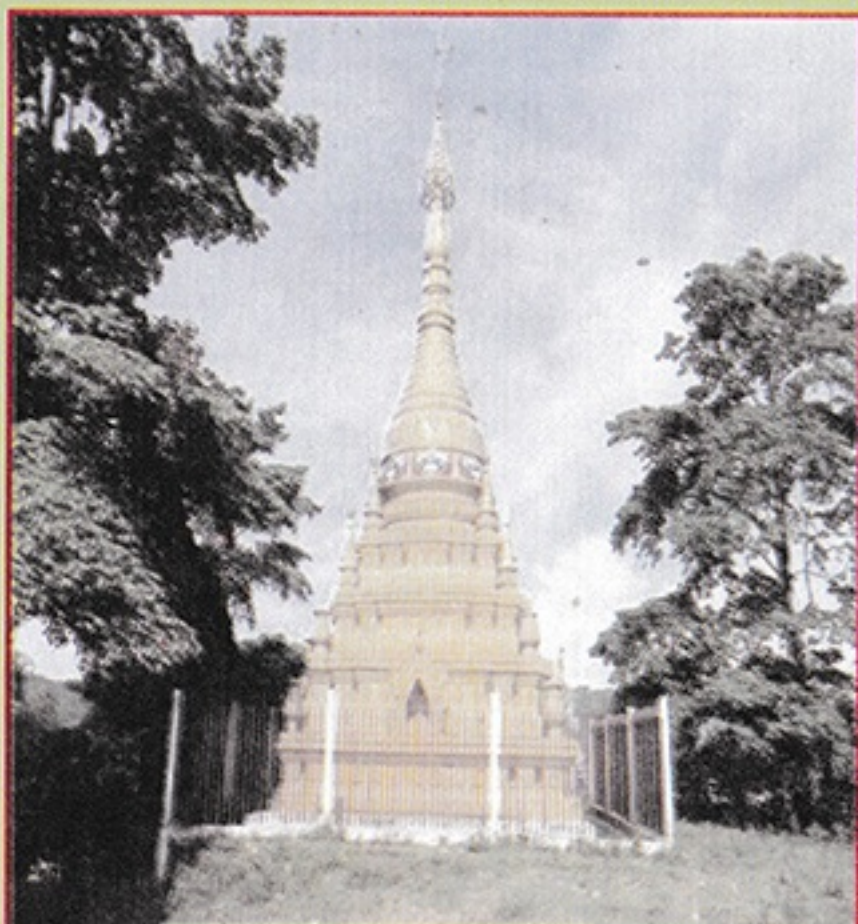

(၁၃) ဆက်မြောက် မိုလ်မင်းကြီး ဦးကျော်စောသန်

(အဂ္ဂ မဟာ သဗ္ဗမ္မ စေတတိက ဇေ၊ အဂ္ဂမဟာ ပက္ခိတာ၊ သံယာ နာယကာ၊ ရာဇာဓိ
ရာဇ ဂုရု) ဘိက္ခုဝံသီဝိသုဒ္ဓိသုတ်
(ခရောင်းရား၊ မင်းကျောင်း၊ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၊
သက်တော် (၉၈) နှစ်တွင် ပျံလွန်တော်မူသည်။)

၁၂။ အထက်ပြောရန်အတွက်အောင်မြင်စေရန်

အသံပြုစုပုံစံ

BOEMONG-RAGRI KYAW ZAN PERU BUILD THIS PAGODA IN 1980 AD

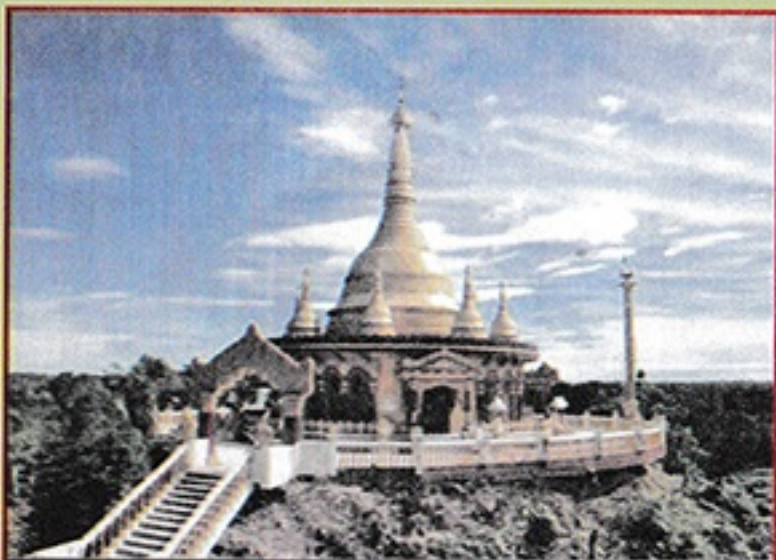
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

ရောင်းဝေကောင်းတော်ကြီး၏ သိမ်တော်

(၁၃)ဆက်မြောက်ပိုင်ခမ်းကြီးနှင့်အောင်သာခမ်း၏
တစ်ဦးတည်းသောလုပ်ငန်းခွင်၊ နီးကပ်သောရောင်းဝေကောင်းတော်ကြီးနှင့်

ခါတ်တော်ရှင်စေတီ

ချောင်းဝမင်းကျောင်းသိမ်တော်ကြီးတွင်ကိုးကွယ်ပူဇော်ထားသောဘုရား

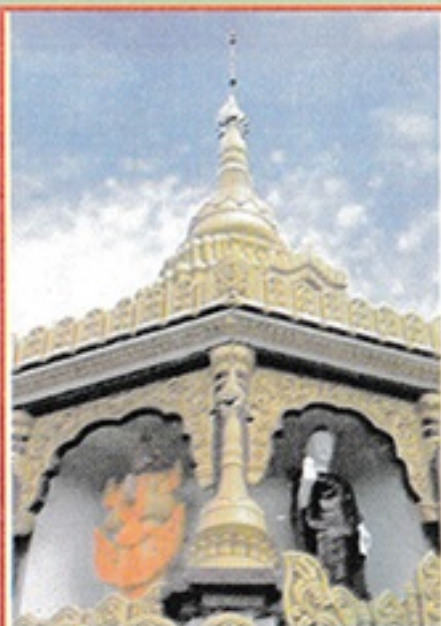
ဆောင်းဖျားစေတီတော်ကြီး၊ ရွာတော်မြို့။

ဓမ္မာင်းဝ မင်းကျောင်း၊ အရှင်မြတ်ဘုရားရှစ်စွားစေတီနှင့် ဆာရစေတီဦးဝညာဓဓာတ

မိနမာရ်ခဏာဉ် ခဏတိတော်

ဆုခ ခဏာဉ်တော်တြိခဏတိတော်

ရာဇ ဇေတိတော်ကြီး

ရာဇ နောင်းတော်ကြီး သုရား

ဝိတိတော်ရှင် နောင်တော်ကြီး ပညာဝဿ
နာရာမကျောင်း ရွာတော်မြို့

(၁၄)ဆက်မြောက်ဗိုလ်မင်းကြီးဦးမောင်ရွှေဖြူ
၁၉၉၄ခုနှစ်တွင်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးဦးသန်းရွှေနှင့်
အမှတ်တရခေါ်တံပုံ

ဘုရင့်နောင်မှ ဆင်းသက်လာသော စစ်တပ်ကောင်းတောင်တန်းဒေသမှ
(၁၄) ဆက်မြောက် ဗိုလ်မင်းကြီး ဦးကျော်စောသန်ထံသို့
၁၉၄၇ ခုနှစ် အရှေ့ပါကစ္စတန်မှ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်မချုပ် အလည်ကြွရောက်စဉ်

(၁၄)ဆက်မြောက်ဗိုလ်မင်းကြီးဦးမောင်ရွှေဖြူအား
အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ပွဲတော်တွင်တွေ့ရစဉ်

(၁၄)ဆက်မြောက်ဗိုလ်မင်းကြီးဦးမောင်ရွှေဖြူ
အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်သောပွဲတော်သို့ကြွရောက်လာစဉ်ပုံ

(၁၆) ဆက်မြောက် ဗိုလ်မင်းကြီး ဦးကျော်သန်ဖြူ။

မာရမာ မိကလေး

ဒိုင်းနက်(ခ)တောင်စန်ညာ အမျိုးသမီး

စက်(ခေါ်)ကနုးသက်လူမျိုး
caka

မွင်းလှမြို့ သမိုင်းသမီး

မွင်းလှမြို့ မိကစား

ခမီး လူမျိုး ခိန်းတလေး

ဒိုင်းနတ်(ဒေါ်)တောင်စံညွှာ လူမျိုး၊ မိန်းကလေး

မြို့(ခ)တြိပူရာ လူမျိုး သုံးခြံ

လူရှည် လူမျိုး

မြို့လူမျိုး တို့၏ ပုလွယ်အက ပဏသော

ခမီး လူမျိုး

ချင်း လူမျိုး

နိဒါန်း

ဒုတိယ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ထူထောင်ခဲ့သော ဘုရင့်နောင် မင်းတရားကြီး (၁၅၅၁ ခုနှစ်မှ ၁၅၈၁ ခုနှစ်ထိ)၏ မျိုးနွယ်တော်များက ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံစစ်တကောင်း မြို့မှ မိုင် (၅၀) ခန့်ဝေးသော စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသတွင် ရောက်ရှိနေထိုင်ကြသည် မှာ မိုးပေါ်ကကျလာခြင်း မဟုတ်သလို မြေက ပေါက်လာခြင်းလည်း မဟုတ်ဘဲ တိကျခိုင်မာသော သမိုင်းကြောင်းများက ရှိနေခဲ့လေသည်။ ။

မြန်မာပြည်နယ်လေးတွင် မြန်မာ့ရိုးရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တစ်သဝေမတိမ်း မြန်မာမှု မြန်မာဟန်များကို တွေ့နေရသည်။ ။ သာသနာရောင်ဝါထွန်းလို့ ဘုရားကျောင်းကန်များကိုလည်း သပ္ပာယ်စွာ ဖူးမြင်ရသည်။ ။

၁၈၂၂ ခုနှစ်တွင် မင်းနေပြည်တော်ပမာ တည်ထားခဲ့သော ရွာတော်မြို့တွင် ဗိုလ်မင်းကြီးဟု မျိုးရိုးအမွေဆက်ခံရသည့် ဘွဲ့တော်ဖြင့် နယ်စားပယ်စား ဇော်ဘွားများ သဖွယ် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသော မရမာခေါ် ရခိုင်မြန်မာ မျိုးနွယ်စုများ ၏ ဖြစ်ရပ်မှန် သမိုင်းကြောင်းများက ယနေ့ထက်တိုင် တရှိုက်မက်မက် တမ်းတစွာ ပြောဆိုနေကြသည် မှာ အိပ်ရာဝင်ပုံပြင်များ လည်း မဟုတ်ခဲ့ပါ။ ။

စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံတွင် ပ

ထဝီ အနေအထားအရ သီးခြားတည်ရှိနေသည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံတို့ နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ဆက်စပ်နေကာ ၅၁၃၈ ဧရိယာစတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်းသည်။ ။ စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသတွင် ပေပေါင်း ၄၅၀၀ ကျော် တောင်ကြောတောင်တန်းကြီးများက နိမ့်ချည်မြင့်ချည် တည်ရှိနေသဖြင့် စိုက်ပျိုး၍ ရသော မြေပြန့်လွင်ပြင် အလွန်နည်းပါးသည်။ ။ နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ လူမျိုးစုဘင်္ဂလီများ နှင့် မတူဘဲ ထူးခြားသောရုပ်သွင်များ ရှိကြသည်။ ။

စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသတွင် မျိုးနွယ်စု (၁၁) စုရှိသည် ကိုတွေ့ရသည်။ ။ ၎င်းတို့ မှာ မရမာ(Marma)၊ မြို (Mro)၊ မြို(ခေါ်) ထရီပူရ (Tripura)၊ ဘောန်(Bom) (ခေါ်) လင်းခဲ၊ ချင်း (Khung)၊ ခမီး(Khami)၊ စက်ခဲ၊ တောင်စံညှာ (ခေါ်) ဒိုင်းနက် (Dainnauk)၊ သက် (ခေါ်) ချက်ကမား၊ လူရှိုင်း (Lushai)၊ ပင်းခိုး (Punkhoo) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ။ စစ်တကောင်းတောင်တန်းဒေသရှိ မရမာနှင့် ရခိုင်မျိုးနွယ်စုတွင် ပါဝင်သော မရမာကြီးတို့ မှာ သီးခြားစီဖြစ်သည်။ ။ မရမာ၊ သက်(ခေါ်)ချက်ကမား၊ တောင်စံညှာ(ခေါ်) ဒိုင်းနက်နှင့် စက်ခဲ လူမျိုးတို့ သည် ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကိုးကွယ်ကြပါသည်။ ။ ချင်းလူမျိုးတို့ သည် ၈၀ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကိုးကွယ်ပြီး ၂၀မှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာကို ကိုးကွယ်ကြသည်။ ။ မြိုလူမျိုးတို့ မှာ ၄၀ ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ပြီး ၆၀ ခရစ်ယာန်ဘာသာဖြစ်သည်။ ။ ပင်းခိုး၊ လူရှိုင်း၊ ခမီး၊ ဘောင်းနီ(ခေါ်)လင်းခဲနှင့် မြို(ခေါ်) ထရီပူရာတို့ မှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ။ ဘင်္ဂလီများ နှင့်မူ လူမှုရေး၊ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့အားလုံး ကွဲပြားသည်။ ။

နှစ်ပေါင်း လေးရာကျော် ကြာမြင့်နေပြီဖြစ်သည့် ထိုသမိုင်းကြောင်းကို ပြန်လည် ဆန်းစစ်ပြီး တူးဖော်လေ့လာမည်ဆိုလျှင်

ခိုင်မာသောအကြောင်းအရာများက မျိုးချစ်စိတ်ကို ပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ။ ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီးလက်ထက် ၁၆ ရာစုအထိ ရောက်ရှိအောင် တူးဖော်ကြည့်ကြပါဦးစို့။

ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး၏ သားတော် နန္ဒဘုရင်

(၁၅၈၁ ခုနှစ်မှ ၁၅၉၉ ခုနှစ်)

ဟံသာဝတီဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် တန်ခိုး ဩဇာကြီးမားခဲ့သည်။ ။ မွန်၊ ရခိုင် ဘုရင်များ ပင်မက အိမ်နီးချင်း ယိုးဒယားနိုင်ငံ အထိပင် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ ။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၅၈၁ ခုနှစ်တွင် ဘုရင့်နောင် မင်းတရားကြီး နတ်ရွာစံပြီးနောက် သားတော် နန္ဒဘုရင် နန်းတက်လာသည်။ ။

နန္ဒဘုရင်သည် ခမည်းတော် ဘုရင့်နောင်မင်းကြီးကဲ့သို့ နိုင်ငံကိုအင်အား တိုးချဲ့ရန် မစွမ်းနိုင်သည့်အပြင် မိမိနိုင်ငံကိုပင် မကာကွယ်နိုင်ခဲ့ပါ။ အရည်အချင်းမရှိသော မင်းဖြစ်သည့်အတွက် ရှိပြီးပြည်နယ်များကိုလည်း နိုင်နင်းစွာ မအုပ်ချုပ်နိုင်သဖြင့် ညီတော်၊ သားတော်များ ပုန်ကန်ခြားနားမှုကြောင့် နိုင်ငံတော်အတွင်း အကွဲကွဲ အပြားပြား ပြိုကွဲခဲ့သည်။ ။

၁၅၉၉ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူမြို့စား မင်းရဲသီဟသူနှင့် ရခိုင်ဘုရင် မင်းရာဇကြီး၏ အိမ်ရှေ့မင်းသား မင်းခမောင်းတို့ ဦးစီးသည့် ရခိုင်၊ တောင်ငူ၊ အယုဒ္ဓယ၊ ဇင်းမယ်၊ တပ်ပေါင်းစုကြီးသည် နန္ဒဘုရင်ကို တိုက်ခိုက်ရာ စစ်အောင်နိုင်လေသည်။ ။

ရခိုင်အိမ်ရှေ့စံ မင်းခမောင်းသည် ဖခမည်းတော် ဘုရင်မင်းရာဇကြီး

ကို ဆက်သရန် စစ်အောင်နိုင်မှုကရသော ရွှေငွေ
ကျောက်သံပတ္တမြားအပြင် နန္ဒဘုရင်၏ သားတော်၊ သမီးတော်၊ အခြေ
အရံများ ပါ ခေါ်ဆောင် လာလေသည်။ ။

နန္ဒဘုရင်၏ သားတော် မောင်စောပန်

(၁၆၁၄ ခုနှစ်မှ ၁၆၃၀ ခုနှစ်ထိ)

နန္ဒဘုရင်နှင့် ယိုးဒယားမင်းသမီးတို့ မှ မွေးဖွားသော သားတော်မောင်စောပန်၊ မောင်အောင်ဇေယျနှင့် သမီးတော် ရှင်ဒွေးနှောင်း (ရခိုင်လက်ရေးစာမူတွင် ရှင်မယ်နှောင်း) တို့ နှင့် ပဲခူးဒေသသား အိမ်ထောင်စုဝင် (၃၀၀၀)တို့ သည် စစ်ရှုံးသူများ အဖြစ် ရခိုင်ဘုရင် မင်းရာဇာကြီးထံ ရောက်လာကြသည်။ ။ အိမ်ထောင်စု (၃၀၀၀)မှာ ဘုရင်၏ သားတော် သမီးတော်များကို အလုပ်အကျွေးပြုသူများ ဖြစ်ပြီး မွန်နှင့်ဗမာလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ။

နန္ဒဘုရင်၏ သမီးတော် ရှင်ဒွေးနှောင်းကို ရခိုင်ဘုရင် မင်းရာဇာကြီးက နှစ်သက်တော်မူ၍ မိဖုရားအဖြစ် တင်မြှောက်ကာ ‘စိုးနန်းကြီး’ဟူသော ဘွဲ့အမည် ပေးသနားခဲ့သည်။ ။

သားတော်မောင်စောပန်မှာ ငယ်စဉ်ကပင် စစ်ပွဲများ တွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ဖူးသူဖြစ်သည်။ ။ အဘိုးတော် ဘုရင့်နောင်မင်းကြီး လက်ထက် ဖခမည်းတော် နန္ဒဘုရင်နှင့်အတူ သျှောင်ပေစူး အရွယ်ထဲက အယုဒ္ဓယနှင့် ဇင်းမယ်တို့ ကို အကြိမ်ကြိမ်တိုက်ခိုက်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့ဖူးသည်။ ။ စစ်ပွဲသံများ မီးခိုးယမ်းနံ့များကြား ကြီးပြင်းလာသူဖြစ်သည်။ ။

ပုန်ကန်ခြားနားမှုများ ပြုလုပ်မလာနိုင်အောင် ရခိုင် ဘုရင်မင်းရာဇာ

ကြီးသည် သူ၏ သမီးတော်နှင့် မောင်စောပန်ကို လက်ဆက်ပေးတော်မူသည်။ ။ မင်းသားငယ်အောင်ဇေယျနှင့် ပတ်သက်သည့် မှတ်တမ်းမှတ်ရာများ တော့ မတွေ့ရချေ။

ထိုစဉ်က ဘင်္ဂလားဒေသသည် အနောက်ဘက် ဟူဂလီမြစ် (ယခု ကိုလိကတ္တာ) အထိ၊ မြောက်ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်မှာ ဒါကာအထိ ကျယ်ပြန့်ခဲ့သည်။ ။ အရေးပါသော ကုန်သွယ်ရေးဌာနဖြစ်သည့် မူရှီဒဘတ်မြို့သည် ပင် ရခိုင်အင်ပါယာထဲ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ။

ဘင်္ဂလားဒေသသည် ရခိုင်ဘုရင်၏ လက်အောက်တွင် ၁၄၅၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၆၆၆ခု နှစ်အထိ နှစ်ပေါင်း ၂၁၆နှစ်ကြာ အုပ်ချုပ်မှုခံယူခဲ့ရာ မင်းသားမောင်စောပန်သည် (၄၇) ဆက်မြောက် ဘင်္ဂလားဒေသကို အုပ်ချုပ်ရသူဖြစ်သည်။ ။ မောင်စောပန်မှာ ငယ်ရွယ်သူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဘင်္ဂလားအရေးအရာများကို ကျွမ်းကျင်မှုမရှိသူဟု ထင်မြင်ယူဆသော မဂိုနှင့် ပေါ်တူဂီများက ပူးပေါင်းကာ ရခိုင်များကို မောင်းထုတ်ပစ်ရေး စစ်ဆင်ပါတော့သည်။ ။ မောင်စောပန်မှာ မဂိုခေါင်းဆောင်များ ထင်ထားသလို စစ်ရေးစစ်ရာတွင် နားမလည်သူမဟုတ်ဘဲ သူ၏ တပ်ဖွဲ့ငယ်လေးတစ်ခုနှင့် ပင် ကြီးမားသောရန်သူ တပ်ဖွဲ့ကြီးကို ချေမှုန်းနိုင်သော ဗျူဟာများ ချမှတ်နိုင်သည့် မွေးရာပါ စစ်ခေါင်းဆောင် ပါရမီရှင်ဖြစ်နေသည်။ ။ စစ်မက်ရေးရာတွင် အရန်တပ်များ ထားခြင်း၊ စစ်နံမှ လှုပ်ရှားခြင်း၊ နှစ်ဖက်ညှပ်တိုက်ခြင်း၊ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်ခြင်း၊ အယောင်ပြခြင်း၊ ဆင်တပ်မြင်းတပ်များကိုတပ် ဖြန့်ခြင်း၊ အမြောက်များကို မြေအနေအထားအရ အသုံးချခြင်း၊ ကောက်သင်းကောက် ရှင်းလင်းချေမှုန်းခြင်း စသည့်စစ်နည်းဗျူဟာများ ဖြင့် စီမံ ကွက်ကဲနိုင်သူဖြစ်သည်။ ။

ရန်သူမဂိုများ သည် ဆယ်ဆတစ်ဆသာလွန်အင်အားဖြင့် အင်အား

သုံးတိုက်ခိုက် လာကြသော်လည်း မောင်စောပန်၏ စစ်နည်းဗျူဟာများကြောင့် စစ်ပွဲရှုံးနိမ့်သွားကြသည်။ ။ မောင်စောပန်မှာ မူ ဒဏ်ရာပြင်းထန်စွာ ရရှိကာ သွေးအလိမ်းလိမ်းနှင့် ရက်ပေါင်းများစွာ သတိမေ့မျောသွားသဖြင့် သေမင်းခံတွင်းဝမှ ပြန်လည်လုယူကုသခဲ့ကြရသည်။ ။

ဘင်္ဂလားဘုရင်ခံအဖြစ် မောင်စောပန်တာဝန်ထမ်းရွက်စဉ် သူ၏ လက်အောက်တွင် ရခိုင်ဘုရင့်တပ်မတော် စစ်သည် အင်အား ခြောက်သောင်းကျော်ရှိသည်။ ။ ထိုထဲမှ အင်အားသုံးပုံတစ်ပုံမှာ မြင်းတပ်စစ်သည် ရဲမက်များ ဖြစ်ပြီး ခြေလျင်စစ်သည် များ အပြင် ရေတပ်မတော်လည်း ရှိသည်။ ။ ရခိုင်ရေတပ်မတော်မှ ရေယာဉ်များ သည် ဂင်္ဂါမြစ်၊ ဗြဟ္မပုတြမြစ်၊ မေဃနမြစ် စသည် တို့ တွင် အချိန်မှန်ကင်းလှည့်နေကြသည်။ ။ ဘင်္ဂလားဒေသ ကုန်သွယ်ရေးသည် ရခိုင်ဘုရင့်တပ်မတော်၏ လက်ထဲတွင် ရှိသည်။ ။

စစ်အင်အားပြင်ဆင်ပြီးသောအခါ မဂိုတို့ နှင့်သွားရောက် ပူးပေါင်းပြီး သစ္စာခံခဲ့သော ပေါ်တူဂီတို့ ကို ဦးစွာတိုက်ရန် စီစဉ် ကြသည်။ ။ ပေါ်တူဂီများ အခြေချရာ ဒေးရန်ဂါးနေရာသည် အခိုင်ခန့်ဆုံး ခံစစ်နေရာဖြစ်၍ အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှ ပေါ်တူဂီများ ခိုလှုံရန်ရောက်ရှိနေကြသည်။ ။

ပေါ်တူဂီတို့ သည် ဒေးရန်ဂါးတွင် နောက်ဆုံးခံစစ်အသွင် ခုခံသော်လည်း ဘုရင်ခံ မောင်စောပန်၏ ရေတပ်ကို မတွန်းလှန်နိုင်ဘဲ ရှုံးနိမ့်သွားရသည်။ ။ ဤစစ်ဆင်ရေး၏ ရလဒ်အဖြစ် ပေါ်တူဂီများ စွာသည့် မဂိုစခန်းများမှ စွန့်ခွာပြီး ရခိုင်တို့ ထံ အညံ့ခံလာကြသည်။ ။

မဂိုတို့ သည် ရခိုင်တို့ ထက် စစ်သည် အင်အားတောင့်တင်းကာ လ

က်နက်ကြီးသုံးစွဲမှုကို အားထားကြသည် ။ ကြီးမား လေးလံသော ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်များ ရှိတတ်သည် ။ ရခိုင် စစ်သည် များမှာ မူ အင်အားနည်းသော်လည်း ပေါ့ပါးမှုနှင့် လျင်မြန်စွာရွေ့လျားနိုင်မှုအပေါ် အခြေခံ၍ စစ်နည်းဗျူဟာများကို စီမံကြသည် ။ ရခိုင်တို့ သည် ပေါ့ပါး သွက်လက်ကာ အလွန် လျင်မြန်စွာ လှုပ်ရှားနိုင်သည့်အလျောက် ရုတ်ခြည်းပေါ်လိုက် ရုတ်ခြည်းပျောက်လိုက် စစ်ဆင်နိုင်သည် ။

မြင်းကောင်ရေ နှစ်ထောင်ပါဝင်သည့် ရခိုင်မြင်းတပ်ကို တပ်ရင်းနှစ်ဆယ်နှင့်တပ်ခွဲ နှစ်ရာ ထပ်ဖွဲ့ကာ မိုးကြိုးသွားကဲ့သို့ တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်းရှိသည် ။ စစ်သည် ဆယ်ဦးပါဝင်သော ရခိုင်မြင်းတပ်ဖွဲ့သည် လျှပ်တစ်ပြက်တစ်ဟု န်ထိုးဖြင့် ရန်သူအရန်အတားများကို ထိုးဖောက်ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်းရှိသည် ။ ရန်သူ၏ မြင်းတပ်နှင့် ခြေလျင်တပ်များ သည် ရခိုင်မြင်းတပ်ကို မတွန်းလှန်နိုင်ပေ။ ရခိုင်တို့ ဘင်္ဂလားဒေသကို အုပ်စိုးခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာကျော် ကာလအတွင်း မဂိုများ နှင့်တိုက်ခိုက်သည့် တိုက်ပွဲတိုင်း ရခိုင်မြင်းတပ်၏ စွမ်းရည်ကို အကြိမ်ပေါင်းများ စွာ တွေ့ရခဲ့သည် ။

မဂိုနှင့် ရခိုင်တို့ ၏ စစ်တကောင်းဒေသ နောက်ဆုံးတိုက်ပွဲဟု ဆိုရပေမည်။ ဘုရင်ခံမောင်စောပန်၏ ပြောင်မြောက်လှသော စစ်နည်းဗျူဟာများကိုလည်း ဂုဏ်ပြု မှတ်တမ်း တင်ထားရမည့် သမိုင်းဝင်တိုက်ပွဲလည်း ဖြစ်သည် ။ တစ်သိန်းကျော် ပါဝင်သည့် မဂို စစ်တပ်ကြီးသည် စစ်တကောင်းနှင့် သုံးရက်ခရီးသာ ကွာဝေးတော့သည့် နေရာသို့ ရောက်ရှိလာသည် အထိ ရခိုင်စစ်တပ်၏ သတင်းအခြေအနေကို အရိပ်အရောင်တောင် မတွေ့ရပေ။ မဂိုစစ်သူကြီးများ သည် ရခိုင်တို့ ၏ မြေပြင်သတင်းကို ရယူနိုင်ရန် ခက်ခဲနေသဖြင့် စစ်တကောင်းအထိ ဆက်လက်ချီတက်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည် ။

မောင်စောပန်၏ စစ်နည်းဗျူဟာနှင့် လေ့ကျင့်သား ပြည့်ဝနေသည့် ရခိုင်ခြေလျင်တပ်၊ မြင်းတပ်များ သည် မဂိုတပ်များ ၏ နောက်ကျောတွင် အလွန်နီးကပ်စွာရှိနေကြသည်။ ။ စစ်တကောင်းခံတပ်ကို ကာကွယ်ရန် လုံလောက်သောအင်အား ချန်ထားခဲ့ပြီး မောင်စောပန်ဦးစီးသည့် တိုက်ခိုက်ရေးအင်အားစုကြီးသည် မဂိုတို့ ၏ နောက်ကွယ်တွင် တိတ်တဆိတ် ရောက်နေကြသည်။ ။

မောင်စောပန်၏ စစ်နည်းဗျူဟာမှာ မဂိုများကို သတ်ကွင်းအတွင်း ချေမှုန်းရန်ဖြစ်သည်။ ။ ကျဉ်းမြောင်းသော တောင်ကြားလမ်းများ ချောက်နက်ကြီးများ တောင်နံရံမှ ထိုး ထွက်နေသည့် ချောက်ကမ်းပါးများ နေရာသို့ သတ်ကွင်းအဖြစ် ရွေးချယ်လိုက်သည်။ ။

ဖြတ်သန်းသွားလာရန်ခက်ခဲသော တောင်ကြောလမ်းကျဉ်းလေးထဲတွင် မဂိုတပ် ကြီးသည် အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရောက်နေကြသည်။ ။ ချီတက်စရာ အခြားလမ်းကြောင်းလည်း မရှိပေ။ တစ်ဦးချင်းသာ သွားလာ၍ ရသော တောင်ကြောလမ်းကျဉ်းကို ချီတက်ရာတွင် မဂိုစစ်သားများ သည် သူတို့ ၏ ဒိုင်း၊ ကာ၊ လွှားများကို နောက်ကျောတွင် လွယ်မထားဘဲ အသင့် ကိုင်စွဲထားကြသည်။ ။ လေးသည် တော်များ သည် မြားများ အသင့်ထည့်ပြီး သတိကို နှစ်ဆတိုးကာ ချီတက်နေကြသော်လည်း ရခိုင်တို့ အဝေးတွင် ရှိနေသည် ဟု ပင်ထင်နေကြသည်။ ။

မောင်စောပန်၏ ရခိုင်တပ်သည် လေးသည် တော်များ နှင့် လုံ့ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို ချောက်ကမ်းပါးထိပ်များ ၊ လျှိုမြောင်စွန်းများ ၊ တစ်ဖက်တစ်ချက်တွင် နေရာယူထားကြသည်။ ။ ကျောက်တုံးကြီးများ နှင့် သစ်ပင်ကြီးများ နောက်တွင် မြားပစ် အဖွဲ့များ နေရာယူထားကာ ကျောက်တုံးကြီးများ ဖြင့် တွန်းချ နိုင်အောင်လည်း စီစဉ်ထားသည်။ ။

မြွေလိမ်မြွေကောက်သဏ္ဌာန် မိုင်ပေါင်းများ သစ္စာ ရှည်လျားသော မ
ဂိုတပ်ကြီးသည် တောင်ကြားလမ်းကျဉ်းကို ဖြတ်သန်းနေစဉ် စတင်တို
က်ခိုက်ရန် အချက်ပေးသော ရခိုင်တပ်၏ စစ်ခရာသံ ရုတ်တရက် ထွက်
ပေါ်လာသည်။ ။ ခရာသံနှင့်အတူ ထောင်ပေါင်း များ စွာသော လေးညှို့င
င်သံများက လေထုကိုထိုးဖောက်လာသည်။ ။ တိုးဝှေ့ပူးကပ်နေသည့် မဂို
တပ်များ ပေါ်သို့ ဧရာမကျောက်တုံးကြီးများ အရှိန်ပြင်းစွာ ကျရောက်
လာ မှုသည် ကမ္ဘာမြေကြီးပင် တုန်ခါဟည်းသွားစေသည်။ ။

မဂိုတပ်များ လုံးဝမျှော်လင့်မထားမိဘဲ အတိုက်ခံနေရပြီ။ တန်ပြန်
တိုက်စစ်ဆင်နိုင်ဖို့ အတွက်လည်း မြေအခြေအနေက မပေး။
တောင်ကြောလမ်းကျဉ်းမှ ပင် မထွက်နိုင်ဘဲ ကူကယ်ရာမဲ့
အနေအထားဖြစ်သွားသည်။ ။ မြားမိုးများက အဆက်မပြတ်
ကျဆင်းနေပြန်သည်။ ။ ကျောက်စိုင်ကျောက်ခဲကြီးများကလည်း မပြတ်
ကျဆင်းလာပြန်သည်။ ။ သေကျေပျက်စီးခြင်း ဒဏ်ရာ
အနာတရဖြစ်ခြင်းများ စွာဖြင့် ထမင်းအိုးတစ်လုံးချက်အချိန်တွင် စစ်သ
ည် တစ်သောင်း ဆုံးရှုံးသွားသည်။ ။ တစ်ဖက်သတ် တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံ
နေရသော မဂိုတပ်များ သည် တိုက်ပွဲကြာလာသည် နှင့်အမျှ ဆုံးရှုံးမှု
ကြီးမားလှပါသည်။ ။ မည်မျှပင် ရဲစွမ်း သတ္တိရှိပါစေ မတ်စောက်သော
ချောက်ကမ်းပါးများ အပေါ် ပျံတက်နိုင်လောက်သည့်
စွမ်းအားမရှိခြင်းကြောင့် မဂိုစစ်သူကြီးများ သည် လက်နက်ချအညံ့ခံလို
က်ကြသည်။ ။ မဂိုများ အရေးရှုံးနိမ့်မှုသည် နာလန်မထူနိုင်အောင် အပြ
တ်အသတ်ရှုံးနိမ့်ခြင်း ဖြစ်ရာ ရာစုတစ်ဝက်ကျိုးသည့် အချိန်ကာလမှ
သာ နောက်တစ်ကြိမ်စစ်ပြင်ရန် ကြံစည်နိုင်တော့သည်။ ။

ဘင်္ဂလားဒေသတွင် မဂိုနှင့်ပေါ်တူဂီများကို အောင်နိုင်ခဲ့သော ဘင်္ဂ
လားဘုရင်ခံ မောင်စောပန်ကို ရခိုင်ဘုရင်

မင်းရာဇာကြီးက ‘ဗိုလ်မင်းကြီး’ ဟူသောဘွဲ့ကို အပ်နှင်းလေသည် ။ ဗိုလ်
မင်းရာဇာဟု လည်း ခေါ်ဆိုနိုင်ပြီး မျိုးရိုးစဉ်ဆက် ဆက်ခံ ခွင့်ပေးထား
သည် ။

စစ်တကောင်း ဟူသောစကားလုံးသည် ရခိုင်ဗိုလ် မင်းကြီးများက မှ
ညွှ်ခေါ်ခဲ့သောအမည်ဖြစ်သည် ။ မြန်မာစစ်တပ်များ ၏
ဦးခေါင်းကိုအစွဲပြု၍ ‘စစ်တပ်ခေါင်း’ မှ သည် ‘စစ်တကောင်း’သို့ ရွှေ့
လျောလာခြင်းဖြစ်သည် ။ ဘင်္ဂလီစကားဖြင့် ကျိတ်တကောင်းဟု အသံ
ထွက်သော်လည်း မည်သည့် အဓိပ္ပါယ်မှ မရှိပေ။ ‘ဒါကာ’မြို့သည် လည်း
‘ဓားကာ’မှ ဆင်းသက်လာကာ ‘ဓားများ ဖြင့် ရန်ကာထားသော အတား
အဆီး’ ဟု ဆိုလိုသည် ။ ထိုအချိန်က ဒါကာအထိ ရခိုင်ဘုရင်များ ပိုင်ဆိုင်
ခဲ့ဖူးလေသည် ။

ဗိုလ်မင်းကြီးမောင်ကြိုင်ဖြူ (ခေါ်) ပုလဲဖြူ

(၁၆၃၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၆၆၅ ခုနှစ်ထိ) (၂ ဆက်မြောက်)

ဗိုလ်မင်းကြီးမောင်စောပန် ကွယ်လွန်ချိန်တွင် အသက် ၄၆ နှစ်သာရှိ
သေးသည် ။ မောင်စောပန် ကွယ်လွန်ပြီးနောက်
သားတော်မောင်ကြိုင်ဖြူသည် ၁၆၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗိုလ်မင်းအဖြစ်လ
ည်းကောင်း၊ ဘုရင်ခံအဖြစ်လည်းကောင်း ဆက်ခံသည် ။ ဗိုလ်မင်းကြီး
မောင်ကြိုင်ဖြူ လက်ထက်တွင် မဂိုနှင့် ပေါ်တူဂီများ သည်
စစ်ပွဲရှုံးနိမ့်ပြီးခါစ အင်အားချည့်နဲ့ နေချိန် ဖြစ်သည် ။

ဗိုလ်မင်းကြီး ဟရီဖြူ

(၁၆၆၅ ခုနှစ်မှ ၁၆၈၇ ခုနှစ်ထိ) (၃ ဆက်မြောက်)

ဗိုလ်မင်းကြီးမောင်ကြိုင်ဖြူ၏ သားတော်ဟရီဖြူသည် ၁၆၆၅ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်မင်း ဘွဲ့ကိုခံယူသည် ။ ဗိုလ်မင်းဟရီဖြူသည် ဘင်္ဂလားဒေသကို အုပ်ချုပ်ခဲ့ရသည့် နောက်ဆုံး ရခိုင်မင်းဖြစ်သည် ။

ဗိုလ်မင်းကြီးမောင်စောပန် လက်ထက်တွင် မရှုမလှ ရှုံးနိမ့်ခဲ့ရသည့် မဂိုတို့ သည် အခဲမကျေစွာ လျှို့ဝှက်ဖွဲ့စည်း စစ်ပြင်ဆင်နေကြသည် ။ နှစ်ကာလကြာမြင့်လာသည် နှင့်အမျှ ဗိုလ်မင်းကြီး ဟရီဖြူ လက်ထပ်တွင် မဂိုစစ်တပ်များ အင်အားတောင့်တင်းပြီး ခေါင်းထောင်လာသည် ။

မဂိုခေါင်းဆောင် အိုရန်ဇက်သည် ဟိန္ဒူတိုင်းပြည်၏ ရာဇာဓိရာဇာ ဘွဲ့ခံယူကာ ဟိန္ဒူအပေါင်းတို့ တွင် ဩဇာတိက္ကမ ကြီးသူဟု ခံယူထားသူဖြစ်သည် ။ မဂိုများက ရခိုင်လူမျိုးတွေကို ‘မယ်’ ဟု ခေါ်ကြသည် ။ ဘင်္ဂလားဒေသသည် သူတို့ ပိုင်နက်သာ ဖြစ်သင့်သည် ဟု မဂိုတို့က ခံယူထားသည် ။ မဂိုတို့ ၏ အမြင်တွင် မယ်များ သည် မိစ္ဆာကောင် အရိုင်းအစိုင်းများ ဖြစ်ကြပြီး ရဲရင့်ကာ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်စွာ တိုက်ခိုက်တတ်သော တိုက်ခိုက်ရေးသမားများ ဖြစ်သည် ဟု သုံးသပ်ထားကြသည် ။

ပင်လယ်ပြင်တွင် ရခိုင်ရေတပ်၏ စစ်သင်္ဘောများ သည် အခြားတိုင်းပြည်များမှ သင်္ဘောများကို ကြောက်လန့်စရာ ဖန်တီးပေးလျက်ရှိသည် ။ ရခိုင်စစ်သင်္ဘောများကို ကြောက်ရသူများ ထဲတွင် မဂိုတို့ ၏ သင်္ဘောများ ပါဝင်နေသည့်အချက်မှာ လည်း အိုရန်ဂေါဇက်ကို အရှက်ရစေသည် ။ ရခိုင်များကို ဘင်္ဂလားမြေမှ အပြီးတိုင်မောင်းထုတ်နိုင်အောင်လည်း စီစဉ်တော့သည် ။

ရခိုင်များကို အပြတ်အသတ် ချေမှုန်းနိုင်ရန်အတွက် အိုရန်ဂေါဇက်

သည် မဂိုအင်ပါယာတွင် မပေါ်ပေါက်ဖူးသေးသော စစ်သည် ရဲမက်အင်အား ငါးသိန်းကျော် စစ်တပ်ကြီးကို စုဆောင်းဖွဲ့စည်းခဲ့သည် ။ အမာခံတပ်ဖွဲ့များကို တိုက်ပွဲအတွေ့ အကြုံရှိသည့် စစ်ပြန်များ နှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည် ။ လက်ရွေးစင် မဂိုစစ်သားများကို ကွပ်ကဲလေ့ကျင့်ရန် အိုရန်ဂေါဇက်၏ ဦးရီးတော် ရှိယားစတာခန်ကို ခန့်အပ်တာဝန်ပေးထားသည် ။ ရှိယားစတာခန်သည် လည်း သူ့ခေတ်သူ့အခါတွင် အတော်ဆုံး မဂို စစ်သူကြီးတစ်ဦးဖြစ်သည် ။

ရခိုင်ဘုရင်နန်းတွင်းရေး မတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် တိုင်းပြည်တွင် စိတ်ဝမ်းကွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ် လာပြီး ရခိုင်တို့ ၏ ကံကြမ္မာသည် အကျဘက်သို့ ရောက်ရှိနေသည့် အချိန်ဖြစ်သည် ။ သို့ဖြစ်၍ နယ်စပ်ဘင်္ဂလားဘုရင်ခံတွင် စစ်ကူအထူး လိုအပ်နေချိန်တွင် မည်သည့် စစ်အကူမှ မပို့နိုင်ခဲ့ပါ။ စစ်ကူ မပို့သည့်အပြင် ပို၍ ဆိုးသည် က ဘင်္ဂလားဒေသမှ ရခိုင်တပ်ခွဲ များ စွာကို နေပြည်တော်လိုအပ်ချက်အရ အကြိမ်ကြိမ် ပြန်ခေါ်ခြင်းကြောင့် ဘင်္ဂလားဒေသ ရခိုင်စစ်တပ်တွင် အင်အားအလွန်အမင်း လျော့နည်းလျက်ရှိသည် ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ဗိုလ်မင်းကြီး ဟရီဖြူသည် သုံးသောင်းပြည့်ရုံလောက်သာရှိသော ရခိုင်စစ်သည် ရဲမက်များ ဖြင့် အင်အားငါးသိန်းကျော်ရှိသည့် မဂိုတပ်များကို ခုခံတိုက်ခိုက်နိုင်ရန် ရှေးဘိုးဘေးများ ၏ စိတ်ဓာတ်ကို အရင်းခံပြီး စစ်ပြင်လေသည် ။

သို့ရာတွင် တကယ်တမ်း မဂိုများက တိုက်စစ်ဆင်လာသောအခါ ခုခံနိုင်မှုမရှိတော့ဘဲ ဗိုလ်မင်းကြီးဟရီဖြူသည် ကြွင်းကျန်စစ်သည် ရဲမက်များ နှင့်အတူ ပင်လယ်ရေကြောင်းမှ ရခိုင်ပြည်သို့ ဆုတ်ခွာလာခဲ့ရသည် ။ ဘင်္ဂလားဒေသတွင် ရခိုင်တို့ ၏ အုပ်စိုးမှု ဆုံးခန်းတိုင်သွားလေပြီ။

ဗိုလ်မင်းကြီးဟရီဖြူသည် ဘင်္ဂလားဒေသကို ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ရန် အမြဲတွေးတောနေသည် ။ ထိုအစီအမံအရ သူ၏ လူများကို ဘင်္ဂလားဒေသရှိ တောင်ကုန်း တောင်တန်းနှင့် တောများ တွင် ဖြန့်ခွဲနေထိုင်စေကာ သူပြန်အလာကို စောင့်ရန် မှာ ခဲ့သည် ။ အရေးရှုံးနိမ့်၍ ရခိုင်ပြည်သို့ ရောက်ရှိလာသည့် ဗိုလ်မင်းကြီးသည် ရှုံးနိမ့်ခဲ့မှုများ အပေါ် မာန်တင်းကာ ပြန်လည် အားမွေးရင်း အချိန်အခါကို စောင့်နေသည် ။ ဗိုလ်မင်းကြီးသည် အရည်အချင်း ပြည့်ဝသူတစ်ဦးဖြစ်၍ ရခိုင်ထီးနန်းတွင် နန်းမွေ နန်းလျာဆက်ခံနိုင်သူတစ်ဦး ဖြစ်သော်ငြားလည်း စိတ်မဝင်စားပေ။ ရခိုင်ပြည်၏ ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းသွားသည့် အခြေအနေပေါ်တွင်သာ မချင့်မရဲနှင့် စိတ်မကောင်း ဖြစ်နေသည် ။ ရခိုင်ပြည်၏ ဂုဏ်ကျက်သရေကို ပြန်လည်ရယူလိုသည့် ဆန္ဒသာ ရှိသည် ။

ဗိုလ်မင်းကြီး ဟရီဖြူသည် ဘင်္ဂလားသို့ အမှန်တကယ် ပြန်လာခဲ့သည် ။ သူ ထားခဲ့သောသူများကလည်း သူ၏ အလံတော်အောက် စုဖွဲ့လာကြပြီး သူ့နောက်မှ လိုက်ပါရန် အသင့်ရှိကြသည် ။ မိမိအင်အား ထောင်ဂဏန်းနှင့် သိန်းပေါင်းများစွာ အင်အားရှိသော မဂိုများကိုတိုက်ခိုက်ရန် သာမန် အားဖြင့် မဖြစ်နိုင်ဟု ထင်ရသော်လည်း ဗိုလ်မင်းကြီးသည် ရှိသည့်အင်အားစုလေးနှင့် မဂိုတို့ ကို ရအောင်တိုက်ပွဲ ဝင်ခဲ့လေသည် ။

ဒေသခံတောင်ပေါ်သား မျိုးနွယ်စုများ နှင့်မိတ်ဖွဲ့ကာ အရှေ့ဘက် အစွန်အဖျားရှိ တောင်တန်းများ တွင် ခြေကုပ်ယူပြီး မဂိုတပ်များကို ပြောက်ကျားစစ်နည်းဗျူဟာများ ဖြင့် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရာ ရန်သူအကျအဆုံး များစွာဖြစ်ပေါ်သည် ။ ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရန် အင်အားမရှိသောကြောင့် ညဘက်တွင် အငိုက်ဖမ်း တိုက်ခိုက်ခြင်း ထပ်တလဲလဲ တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ သိုသိပ်စွာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခြင်း စသည့်

ပြောက်ကျား စစ်နည်းဗျူဟာများ ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့်
အုပ်ချုပ်သူမဂိုများကို ခံရခက်စေသည်။ သို့ရာတွင် မဂိုတို့ ကို အင်အား
ချည့်နဲ့ အောင်မည်မျှပင်အားထုတ်စေကာမူ ထိရောက်မှုမရှိခဲ့သဖြင့် နှစ်
ပေါင်း ၂၁ နှစ်တိုင်တိုင် တွန်းလှန်ခဲ့သော်လည်း အောင်မြင်မှုမရခဲ့ပေ။

ဗိုလ်မင်းကြီး ဟရီညို

(၁၆၈၇ ခုနှစ်မှ ၁၇၂၇ ခုနှစ်ထိ) (၄ ဆက်မြောက်)

ဗိုလ်မင်းကြီးဟရီဖြူနောက် ဆက်ခံသော ဗိုလ်မင်းမှာ တူတော်သူ ဟရီညိုဖြစ်သည်။ ဟရီညိုသက်လည်း ဦးရီးတော် ဟရီဖြူကဲ့သို့ အရည်အချင်းပြည့်ဝသူဖြစ်သည်။ ဗိုလ်မင်းကြီး ဟရီညိုမှာ ဘင်္ဂလားကို ရခိုင်တို့ ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သည် ဟူသည့် အသိကို မည်သည့်အခါမှ မစွန့်လွှတ်ပေ။ မဂိုများ ထံမှ အာဏာကို မရမကတိုက်ယူရန်ထက် မဂိုတို့ ၏ အုပ်ချုပ်ရေး ကမောက်ကမဖြစ်စေရန်သာ ရည်မှန်းချက်ထားသည်။ ဗိုလ်မင်းကြီးဟရီညို လက်ထက်တွင် မဂိုတပ်များကို အငိုက်ဖမ်း တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ခရီးသွားဟန်လွှဲ ထိတွေ့တိုက်ခိုက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဗိုလ်မင်းကြီးဟရီဖြူ လက်ထက်ထဲက ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ပြောက်ကျားစစ်နည်းဗျူဟာကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးရာ ဆယ်စုနှစ်ကျော် အတွေ့အကြုံများ အရ အဆင့်မြင့်ပညာရပ် အထိပင် ရောက်နေပြီဖြစ်သည်။

မဂိုများ သည် ဟရီညို ရှိသည့်နေရာကို မသိကြပေ။ တပ်စခန်းတစ်ခုကို ရုတ်တရက် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ပြီး အချိန်ပိုင်းအတွင်း ပျောက်ကွယ်သွားပြန်ကာ အခြားတစ်နေရာ တွင် အငိုက်ဖမ်း တိုက်ကွက်ဖော်နေပြန်သဖြင့် မဂိုတို့ ကို အထိနာစေသည်။ မဂိုတို့ စိတ်ရောကိုယ်ပါ ဆင်းရဲပြီး အနား မနေရအောင် ပြောက်ကျားနည်းဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့သော ဗိုလ်မင်းကြီးဟရီညိုအား ၂၃ နှစ်တိုင်တိုင် မဖမ်းဆီးနိုင်ခဲ့ပါ။

ရခိုင်ပြည်တွင် ထီးနန်းရရေး လုံးပန်းနေကြသော

မင်းညီမင်းသားများ သည် အစုအဖွဲ့များကွဲပြီး ပဋိပက္ခများကြောင့် ပြည်သူပြည်သားများ စိတ်ပျက်နေကြသည် ။ တိုင်းပြည်အေးချမ်းအောင် စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်မည့် ဘုရင်တစ်ပါးကို မျှော်လင့်နေကြသည် ။ ထိုမင်းညီမင်းသားများ ထဲတွင် စန္ဒရိဇယသည် စိတ်ဓာတ် ပြင်းထန်ကာ ရိုးသားဖြောင့်မတ်သဖြင့် မျိုးချစ်များ ၊ ထက်မြက်သူများ ၊ သူရဲကောင်းများက စန္ဒရိဇယထံ သစ္စာခံကြသည် ။

ဟရိညို သည် လည်း စန္ဒရိဇယထံ သစ္စာခံကာ ဘင်္ဂလားဒေသရှိ လူ၏ လူများကို ကူညီရန် ကမ်းလှမ်းလေသည် ။ စန္ဒရိဇယမင်းသား ရခိုင်ဘုရင်ဖြစ်လာစေရေး ဗိုလ်မင်းဟရိညိုမှ များစွာအကူအညီပေးခဲ့သည် ။ စန္ဒရိဇယ ဘုရင်ဖြစ်လာသော အခါ ဟရိညိုအပေါ် ကျေးဇူးသိတတ်သောအားဖြင့် တွန့်တိုခြင်း မရှိဘဲ အကူအညီပေးခဲ့သည် ။ ပေါ်တူဂီများလည်း ရခိုင်ဘက် ရောက်နေပြီဖြစ်ရာ ဗိုလ်မင်းဟရိညိုသည် စစ်သည်တစ်သိန်းကျော်ပါဝင်သော စစ်တပ်ကြီးကို စုရုံးဖွဲ့သည်းလေသည် ။ စစ်ပြင်ဆင်မှုပြီးသည့်နောက် ကုန်းကြောင်း ရေကြောင်း နှစ်ဖက်ညှပ်ပြီး စစ်တကောင်းကို ဟန်ချက်ညီ တရကြမ်း ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခဲ့သည် ။ စစ်အောင်နိုင်သဖြင့် ဖမ်းဆီးရမိ ယောက်ျားသုံ့ပန်းများကို သုတ်သင်ပစ်ကာ မိန်းမနှင့် ကလေးသူငယ်များကို ကျွန်အဖြစ် ရခိုင်ပြည်သို့ ခေါ်လာခဲ့သည် ။

ထိုအောင်ပွဲကြောင့် ၁၇၁၀ပြည့်နှစ်တွင် စန္ဒရိဇယ ဘုရင်က ဟရိညိုအား မျိုးရိုးအမွေ သူရဲကောင်းဘွဲ့ဖြစ်သည့် ဗိုလ်မင်းဘွဲ့ကို ဗိုလ်မင်းကြီးဟု ထပ်မံတိုးမြှင့်ပေးခဲ့သည် ။ မင်းသားမောင်စောပန် လက်ထက်ထဲက ဗိုလ်မင်းများကို ဗိုလ်မင်းကြီးဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသော်လည်း စန္ဒရိဇယ ဘုရင် လက်ထက်မှာ မှ ‘ဗိုလ်မင်းကြီး’ ဘွဲ့ကို တရားဝင် ဘုရင့်အမိန့်တော် ခတ်နှိပ်ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် ။

သို့ရာတွင် ရခိုင်တို့ ၏ အောင်မြင်မှုသည် အခွန်မရှည်ပါ။ များ မကြာမီတွင် မဂိုတို့ သည် ရခိုင်တို့ အင်အားထက် များ စွာ သာလွန် သောအင်အားကိုသုံးပြီး စစ်တကောင်းကို ပြန်လည် တိုက်ခိုက် သိမ်းပို က်ယူသွားသည် ။ ထိုအချိန်မှ စ၍ စစ်တကောင်းတွင် ရခိုင်အမည်နာမ သာ သမိုင်းဝင် စွဲကျန်နေခဲ့သော်လည်း ရခိုင်စစ်သည် တစ်ဦးတစ်ယော က်မျှ ခြေချနိုင်ခွင့် မရှိတော့ပေ။

ဗိုလ်မင်းကြီးဟရီညိုသည် မကွယ်လွန်ခင်အထိ တစ်နေရာတည်းတွင် အတည်တကျ မနေဘဲ လှည့်လည်သွား လာနေထိုင်သည် ။ ဥဒါန်းမ ကျေသော ရန်သူမဂိုတို့ ကို အခါမလပ် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်သည် ။ အင် အားသုံးတိုက်ခိုက်သည် ထက် ပြောက်ကျားနည်းကိုသာ သုံးခဲ့သည် ။ သစ္စာရှိသော နောက်လိုက်နောက်ပါများ နှင့်အတူ တောင်ပေါ်မြေပြန့် နေရာအနှံ့ မနားမနေ လိုက်နှောင့်ယှက်သည် ။ သာလွန်အင်အားနှင့် ရင် ဆိုင်ရလျှင် ကြက်ပျောက်ငှက်ပျောက် တပ်ပျောက်လိုက်သည် ။ တစ်ခါ တစ်ရံ နယ်စပ်ကိုကျော်၍ ရခိုင်တောနက်ကြီးများ အတွင်းသို့ ဆုတ်ခွာ သွားလေ့ရှိသည် ။

ရန်သူများကို ချောင်းမြောင်းတိုက်ခိုက်ရန် အမြဲတစေ အသင့်အနေ အထားဖြစ်နေ၍ ဟရီညို ဟူသောအမည်သည် မဂိုများ ကျွဲမြီးတိုစရာ အန္တရာယ်ပင်ဖြစ်သည် ။

ဗိုလ်မင်းကြီးဟရီညိုသည် ရခိုင်နယ်စပ်မှ အလှမ်းမဝေးသော တော တွင်းစခန်းပုန်း တစ်နေရာ၌ ၁၇၂၇ ခုနှစ်တွင် လူယုံလက်ထောက်များ ဖြစ်ကြသော ရဲရဲတောက်သူရဲကောင်း တပ်မှူးများ ဖြစ်သည့် ‘တိုင်ရှင်’ ‘ တိုင်ခေါင်’ နှင့် ‘အစုရှင်’ တို့ ၏ အလယ်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည် ။ နောက် ဆုံးထွက်သက်အထိ ဘင်္ဂလားဒေသကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ရန် ကြံစည်ခဲ့

သည် ။ သတ္တိဗျတ္တိနှင့် ပြည့်ဝသော ဗိုလ်မင်းကြီးဟရိညိုကို ‘ကျန်စစ်
သားဗိုလ်မင်း’ ဟု ဂုဏ်ပြုတင်စားပြီး ကဗျာ တေးသီချင်းများ ဖွဲ့ဆိုကြ
သည် ။
